

sättas, hafva i tiden frivilligt vandrat efter Schamil's tillfångatagande och landets definitiva eröfring. De äro af den fredliga befolkningen i låglandet lika afskydda som de kristna i Bulgarien. Ty såsom många andra fattiga bergsbor (t. ex. Montenegrinerne) hör rövveriet till deras näringskällor, hvilket dock icke hindrar dem att jemte tapperhet besitta en del ridderliga dygder, åtminstone så länge de bebott sina hemlandsberg. »Svätova Ducha» heliga andes fästet, som äfven bombarderats, ligger 10 mil ungefär nordligare, än Suchumkale. Åtskillig förargelse kunna väl dessa landsättningar föranleda. Men huru liten vigt man från Rysk sida vid dem fäster, framgår deraf, att Storfurst Michael, ståthållaren, lemnar hufvudstaden, Tiflis, för att begifva sig till krigsteatern och redan sändt sin stab till Alexandropol.

145 YTTRANDE VID LANTDAGEN 30. V 1877

Protokoll fördt hos Finlands ridderskap och adel

Herr *Snellman*: För min del skulle jag anse det för en betänklig sak att genom tvång söka förmå allmogen i landet till att inrätta högre folkskolor; sådana som nu blifvit inrättade isynnerhet. Det har sin fullkomliga sanning, att dessa skolor kunna begagnas blott utaf ett fåtal i de flesta trakter af vårt land, emedan afstånden äro så stora och emedan det på en plats, der skolan anlägges, sällan finnes möjlighet för föräldrar att få qvarter för sina barn och sådan omvårdnad om dem, som de skulle önska. Hellre vore det önskligt att pålägga alla byar eller sådana samlingar af hemman och lägenheter, så nära hvarandra belägna att någon möjlighet vore för barnen att dagligen besöka skolan att inrätta sin skilda skola. Dock icke s. k. högre folkskolor, på hvilka man ställer en mängd fordringar, hvilka aldrig uppfyllas, utan enkla skolor, mera afpassade efter vårt folks närvarande behof, i hvilka läsning vore hufvudsak. Ty hvarje skola, högre och lägre, derifrån lärjungarne icke utgå med håg eller förmåga att vidare förkofra sig, är gagnlös. Detta skall gälla äfven om folkskolan huru ringa den än är. Derför borde man hafva i hvarje by sn skola, som skulle vara hänvisad till en läsebok, må vara en enda. Men den ena bör för barnen, såväl under skolgången, som sedan de skiljts från skolan, vara egnad att uppöfva deras förmåga att förstå och uppväcka deras håg att lära. Om det vore fråga om att olägga allmogen att hålla en sådan skola, då skulle påbudet icke blifva orättvist betungande.

Men må nu vara att det är fråga om att påbjuda inrättande af s. k. högre folkskolor, en i hvarje kommun; är det dock icke fråga om att påbjuda det i dag för att gälla i morgon, utan utskottets förslag går ut på att hos Hans Majestät anhålla om proposition till nästa landtdag. Fem år förgå alltså. Behandlas denna sak, såsom den enligt min tanke bör behandlas, att då vid nästa landtdag den termin, inom hvilken man fordrar, att skolorna skola vara inrättade, icke bestämmes för kort, kan man komma en 10 à 15 år framåt, förrän fråga kan blifva om att vidtaga några tvångsåtgärder mot tredskande kommuner. Och då bör redan intresset för folkskolor hafva spridt sig till de flesta delar af landet, så att man kan hoppas att ganska få kommuner skola finnas, hvilka då icke redan skaffat sig sådana skolor. Det är visserligen beklagligt, att i vissa delar af landet så få skolor hittills inrättats. Men detta torde bero på, att det nit saknats, som i andra delar af landet funnits hos dem, hvilka kunnat i saken mycket verka. Skulle detta

helsosamma nit öfverallt finnas, tror jag skolorna skulle var jemnare fördelade, än nu är fallet.

146 TILL REDAKTIONEN FÖR MORGONBLADET. BERIKTIGANDEN.

Morgonbladet n:o 126, 4. VI 1877

I referatet från Ridd. o. Adeln's plenum den 29 anföres, att undertecknad uttalade sig mot Allm. besvärsutskottets betänkande om påbudande af folkskola i hvarje kommun. Förhållandet är, att jag yttrade mig för betänkandet. Andra blad torde väl innehålla samma origtiga uppgift. Om rättelse anhålles förbindligast.

J. V. Snellman.

147 POLITISKT.

Morgonbladet n:o 131, 9. VI 1877

Alla tungor och pennor i Europa hafva i dessa dagar hugnats med en ny variation på temat för den diplomatiska konserten.

Rysslands ambassadör i London, grefve Schuvaloff har, såsom känt är, gjort en resa till S:t Petersburg. En legio af tidningsdiplomater visste genast – ur säkraste källor – att något låg derunder. Det träffade sig så väl, att han besökte furst Bismark i dennes furstendöme i Lauenburg. Häraf blef saken än påtagligare. Fursten bemedlade naturligtvis en vänlig uppgörelse mellan England och Ryssland angående de blifvande fredsvilkoren. Samtidigt var äfven sändebudet i Wien, Novikoff, kallad till S:t Petersburg. Sådane järtecken måste något betyda. Redan tidigare hade en korrespondens till tidningen »Le Nord», såsom äfven i detta blad särskildt påpekats, tillkännagifvit, att ryska regeringen sannolikt hade för afsigt att lemna stormakterna tillfälle att samråda om Turkiets blifvande ställning. Nu kommer en ny dylik korrespondens, som bebådar, att grefve Schuvaloff till London återför fullkomligt lugnande meddelanden rörande Englands intressen, Konstantinopel och Suezkanalen. Samtidigt förklarar understatssekreteraren för utrikes ärendena Bourke i parlamentet, att han icke vet, att hvarken Ryssland eller någon annan makt skulle förutsatt, att Turkiets angelägenheter komme att regleras utan en öfverenskommelse makterna emellan. Från allt detta är steget icke långt till talet om en snar fred, som gemensamt skulle påtvingas Turkiet, redan förrän ryska armén går öfver Donau. Det är nu blott på denna krok den stora kombinationen hänger. Men turkarnes nederlag i Armenien, deras Donaumonitorers öde, upplösningstillståndet i Konstantinopel och sjelfva Donauhärens skrala bestånd, hvilket numera från alla håll intygas – allt detta, menar man, skall hafva gjort turken ödmjuk.

I den sista punkten kan man visst tänka, hvad man behagar. Man har derföre också frihet att föreställa sig, att en makt, som i det inre är så maktlöst som Turkiet, efter ett eller ett par vid Donau lidna nederlag måste blifva fullkomligt redlös. Och antagligt är, att Ryssland med en half miljon krigare till hands då icke skall låta sakerna bero af någon lord Elliots mellankomst. Den tid kan alltså komma snart nog, då ifrågavarande tidningsdiplomati får fröjda sig öfver sitt djupa förut-